

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Ιούνιος 2010)

Συγγραφέας: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ο κ. Ι. Βικέλας είναι γνωστός αρχιτέκτονας με περγαμηνές για τη σχεδίαση και κατασκευή μεγάλων πολυώροφων κτιρίων (κυρίως πύργοι, εμπορικά καταστήματα, δημόσια κτίρια κ.λπ.) που «δεσπόζουν» σε διάφορα σημεία της Αθήνας. Με εξέπληξε όμως η πρόσφατη συνέντευξή του στην έγκριτη δημοσιογράφο κ. Κοντράρου-Ρασσιά («Ελευθεροτυπία» 5-6-2010) όπου μεταξύ των άλλων προτείνει για την Αθήνα: «Να γκρεμίσουμε πολυκατοικίες και να φτιάξουμε μικρότερες τον αριθμό αλλά με τη μορφή πύργων».

Τον αρχιτέκτονα κ. Βικέλα, ως μη ειδικός, δεν μπορώ να τον κρίνω. Δηλαδή να έχω γνώμη για το κατά πόσο είναι αρχιτεκτονικά καλό ή κακό το κάθε μεγαθήριο που έχει σχεδιάσει και κατασκευάσει. Μπορώ όμως να ασχοληθώ με την πολεοδομική διάσταση όσων προτείνει στη συνέντευξή του αυτή και, κυρίως, με τις επιπτώσεις για την Αθήνα της αντικατάστασης των πολυκατοικιών με πύργους και γενικότερα με τις δυσμενείς συνέπειες της καθ' ύψος και όχι κατ' επέκταση καταστροφικής ανάπτυξης της πόλης. Επηρεασμένος ο αρχιτέκτονας από τα δήθεν ευήλια και ευάερα πολεοδομικά συγκροτήματα της αρχιτεκτονικής του μοντέρνου κινήματος της Χάρτας των Αθηνών του 1933, βλέπει την πόλη ως εμπόρευμα και όχι ως δημόσιο αγαθό και προτείνει την κατασκευή των μεγαθηρίων και των πύργων ως λύση για την απόκτηση πρασίνου της Αθήνας. Μια λύση ξεπερασμένη εδώ και πολλά χρόνια, που, αν εφαρμοζόταν, θα είχε καταστρεπτικές επιπτώσεις για την Αθήνα. Ειδικότερα:

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1950 η Αθήνα (σημερινή περιοχή του Δήμου Αθηναίων) είχε αναπτυχθεί με το πολεοδομικό καθεστώς του ν.δ. του 1923. Με το καθεστώς αυτό, που ευτυχώς προϋπήρχε της Χάρτας των Αθηνών (1933), δημιουργείται η παραδοσιακή οργανική πόλη με το κέντρο και τις γύρω από αυτό γειτονιές, με τις μικτές χρήσεις, που εξασφαλίζουν στην ίδια περιοχή τη διαβίωση,

την εργασία και διασκέδαση και συνεπώς την έλλειψη ανάγκης μετακίνησης των κατοίκων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο τρόπος πολεοδόμησης αυτός προωθείται σήμερα και από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την πόλη του 21ου αιώνα, με το σύνθημα «επιστροφή στη γειτονιά» με τις μικτές χρήσεις γης.

Το πρόβλημα της Αθήνας αρχίζει από το μέσον της δεκαετίας αυτής του 1950. Η αθρόα μετακίνηση του πληθυσμού της επαρχίας στην πρωτεύουσα (αστικοποίηση) και κατά συνέπεια η ανάγκη στέγασης, η μεγάλη προβολή του αυτοκινήτου ως μέσου μεταφοράς και η ανεξέλεγκτη κερδοσκοπία στα ακίνητα οδηγούν σε μια ολέθρια πολιτική παρέμβασης για την καθ' ύψος επέκταση της Αθήνας. Δημιουργός και εφαρμοστής της νέας πολεοδομικής πολιτικής αυτής είναι ο τότε υπουργός Δημοσίων Έργων και στη συνέχεια πρωθυπουργός της χώρας, ο οποίος επιχειρεί και τον πρώτο «εκσυγχρονισμό» της πόλης πίσω από τον οποίο κρύβεται η πελατειακή σχέση, η κερδοσκοπία στα ακίνητα και το κομματικό όφελος. Έτσι, η Αθήνα διαιρείται σε τομείς, στους οποίους παρέχονται υπερβολικά υψηλοί συντελεστές δόμησης οι οποίοι, σε συνδυασμό με μεγάλο ύψος κτιρίων, το συνεχές οικοδομικό σύστημα και την αντιπαροχή διαμορφώνουν πυκνοδομημένες με υψηλά κτίρια περιοχές (πολυκατοικιοποίηση).

Η Αθήνα με τον τρόπο αυτόν παραμορφώνεται, εξαφανίζονται οι γειτονιές, με τη ζωντάνια και την ποικιλία, και κυριαρχούν τα απρόσωπα και αφιλόξενα μεγάλα και «κολλητά» το ένα με το άλλο, τσιμεντένια κουτιά (πολυκατοικίες κυρίως 6 και 8 ορόφων), στα οποία στοιβάζονται οι κάτοικοι της παραμορφωμένης πόλης.

Όμως η καταστροφή αυτής της Αθήνας δεν σταματάει εκεί αλλά πρέπει να ολοκληρωθεί με πιο ψηλά κτίρια, δηλαδή τους πύργους και τους ουρανοξύστες (παρερμηνεία των στίχων του ποιητή «λίγο ακόμη να σηκωθούμε λίγο ψηλότερα»). Κάποιοι «φωτισμένοι» και επαρμένοι αρχιτέκτονες και κατασκευαστές κτιρίων παρασύρουν τους συνταγματάρχες της τότε δικτατορίας και καταφέρνουν να θεσμοθετηθούν, με τον ΓΟΚ του 1973, δύο νέα οικοδομικά συστήματα, δηλαδή της ελεύθερης δόμησης και της ελεύθερης σύνθεσης. Με βάση τα νέα οικοδομικά συστήματα αυτά ανεγέρθηκαν «τα χωρικά μανιτάρια», δηλαδή οι πύργοι των Αθηνών, το ξενοδοχείο President κ.ά. Γρήγορα όμως έγινε αντιληπτό ότι αν εφαρμόζονταν πλατιά τα νέα συστήματα δόμησης αυτά, θα σκέπαζαν (από πλευράς θέας) ακόμη και την Ακρόπολη και για τον λόγο αυτό καταργήθηκαν με τον ισχύοντα

ΓΟΚ του 1985.

Ενώ το σύστημα των πανύψηλων τερατουργημάτων αποδοκιμάστηκε πλήρως, ο κ. Βικέλας επανέρχεται στην παλιά ιδέα της κατασκευής των πύργων στη θέση των πολυκατοικιών ως τρόπου απόκτησης χώρων πρασίνου, πίσω από τον οποίο κρύβεται η άκρατη κερδοσκοπία της κτηματαγοράς και της νεοφιλελεύθερης αντίληψης για την πόλη. Φαίνεται ότι το ενδιαφέρον του είναι προσωπικό, χωρίς να ασχολείται με τις δυσμενείς επιπτώσεις των πύργων στην όλη αισθητική εμφάνιση και λειτουργία της πόλης. Ας φανταστούμε πόσο όμορφη (!) θα είναι η Αθήνα γεμάτη 20ώροφους και πάνω πύργους και μάλιστα γυάλινους, που ο ήλιος τούς μεταβάλλει σε πελώριους καθρέπτες.

Τέλος, σχετικά με το σημαντικό εργαλείο, δηλαδή τον θεσμό της μεταφοράς του συντελεστή δόμησης. Πράγματι ο θεσμός αυτός θα μπορούσε να λύσει πολλά προβλήματα ιδίως για την απόκτηση χώρων πρασίνου, όπως άλλωστε λειτουργεί πολύ καλά σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στη χώρα μας όμως οι κατασκευαστές κτιρίων χρησιμοποίησαν τον θεσμό ως κερδοσκοπικό εργαλείο. Ευτυχώς όμως, με την παρέμβαση του ΣΤΕ, γλίτωσαν τη «Μαρουσιοποίηση» ή την «Αθηνοποίηση» περιοχές, όπως η Δροσιά, ο Διόνυσος, η Ήνοιξη και πολλές άλλες, που έχουν εξασφαλίσει περιβάλλον κατάλληλο για άνετη και δημιουργική διαβίωση των ανθρώπων.

Τελικά με τη συνέντευξη του κ. Βικέλα γίνεται φανερό πόσο μεγάλη είναι η απόσταση που χωρίζει τον αρχιτέκτονα από τον πολεοδόμο.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ», 15 Ιουνίου 2010, σ. 8.